

Fluktuacije cijena vina u Požeško-slavonskoj županiji

Krstanović, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:424041>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Marko Krstanović

Diplomski studij Agroekonomika

FLUKTUACIJA CIJENE VINA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI

Diplomski rad

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Marko Krstanović

Diplomski studij Agroekonomike

FLUKTUACIJA CIJENE VINA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Doc.dr.sc. Jelena Kristić, predsjednik
2. Prof.dr.sc. Igor Kralik, mentor
3. Doc.dr.sc. Ana Crnčan, član

Osijek, 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PREGLED LITERATURE	2
3. MATERIJALI I METODE	4
4. REZULTATI	5
4.1. Zastupljenost nasada vinograda u Požeško-slavonskoj županiji	5
4.2. Specifičnost nasada vinograda i raspored vinogradarskih površina Kutjeva d.d.....	6
4.2.1. Kooperacijski ugovori Kutjeva d.d. za specifično razdoblje 2018. – 2022. g.	7
4.3. Kvaliteta vina i njegova tržišna cijena	8
4.4. Nedostatak radne snage i postupni prelazak na strojnu berbu	12
4.5. Utjecaj pandemije COVID-19 na vinarstvo u Požeško-slavonskoj županiji	13
4.6. Odluka Vlade Republike Hrvatske za pomoć u sektoru vinarstva	14
4.7. Lipanjsko nevrijeme 2021. zadesilo požeške vinare.....	15
4.8. Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za određeno vremensko razdoblje u Požeško-slavonskoj županiji.....	17
4.9. Cijene vina za pandemijsko vrijeme najprodavanijih bijelih i crnih sorti	17
4.10. Novi kanali distribucije i prodaje vina za vrijeme pandemije	18
4.10.1. Prednosti i nedostaci online trgovine proizvođač-potrošač, potrošač-proizvođač	18
4.11. Anketno istraživanje	19
4.12. Utjecaj rata u Ukrajini na proizvodnju vina u Požeško-slavonskoj županiji	23
4.13. Sprječavanje poremećaja na tržištu.....	25
5. RASPRAVA	29
6. ZAKLJUČAK	30
7. POPIS LITERATURE	31
8. SAŽETAK	33
9. SUMMARY	34

10. POPIS TABLICA	35
11. POPIS SLIKA	36
12. POPIS GRAFIKONA.....	37
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA.....	38
BASIC DOCUMENT CARD	39

1. UVOD

Izrada diplomskog rada fokusirana je na fluktuaciji cijene vina u Požeško-slavonskoj županiji jer je jedna od vodećih i poznatijih županija u Republici Hrvatskoj po vinogradarskim nasadima i proizvedenoj količini vina. Prema registru iz APPRRR-a u Požeško-slavonskoj županiji u 2021. godini upisano je 640 poljoprivrednih gospodarstava s ukupnom površinom od 1.476,69 ha.

Kao i sve vinare u Republici Hrvatskoj, posljedice COVID-19 krize nisu zaobišle ni požeške vinare. Stvaranjem zaliha u vinskim podrumima došlo je do velike promjene u cijenama proizvodnje i samom plasiranju vina na tržište iz razloga jer se većina prodajnih lanaca zatvorila za vrijeme pandemije i uvelike smanjila isporuku i prodaju vina diljem Republike Hrvatske a i izvan nje. U diplomskom radu pozornost je najviše usmjerena na fluktuaciju cijene vina u Požeško-slavonskoj županiji zbog velike zastupljenosti vinara na malom zemljopisnom području i promjene cijena sirovina zbog velikih zaliha vina na tržištu.

Naglasak je na vinariji Kutjevo d.d, jer je u Požeško-slavonskoj županiji najveća vinarija po broju zaposlenih i površini vinogradarskih nasada koju ima privatno, a i preko kooperantskih ugovora koje ovise o prodaji i distribuciji vina tog brenda.

Prema izvještajima koji su javno dostupni vidljivo je kako su se vinari u požeškom kraju nosili sa zahtjevima tržišta vina prije dolaska pandemije COVID-19, za vrijeme totalnog lock downa i nakon otvaranja većine prodajnih objekata.

U ovom završnom radu govori se o tome kakve su bile cijene sirovina i materijala za proizvodnju vina, je li došlo do porasta nasada vinograda i daje se analiza postotka rasta cijene shodno cijenama vina na tržištu, kako su se vinogradari nosili s tim promjenama i koji su načini prodaje bili najučinkovitiji.

Cilj istraživanja je utvrditi proizvodnu i prodajnu cijenu vina prije pandemije COVID-19 i njen utjecaj na prodaju i distribuciju vina nakon prestanka pandemije.

2. PREGLED LITERATURE

Zbog specifičnosti teme diplomskog rada koje se temelji na podacima dostupnim putem internetskih stranica kao izvor literature korišteni su podaci iz područja proizvodnje grožđa i vina u Požeško-slavonskoj županiji koji su javno dostupni na stranicama županije i Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), kao i Hrvatska narodna banka (HNB) koja objavljuje stanja na tržištu sirovina i svih promjena u tečajnim listama koje uzrokuju poremećaji na svjetskim tržištima.

Velika fluktuacija cijena vina utjecala je i samu proizvodnju i prodaju vina na domaćem tržištu, gdje su vinari požeškog kraja morali dizati cijene iz razloga velikih poremećaja na tržištu vina i navici potrošača. Iz izvora dostupnih Autoru uz samu promjenu cijene vina, povećali su se i ulazni troškovi proizvodnje, radna snaga, zaštitna sredstva, repromaterijal.

Subvencioniranjem Europske unije u sektoru vinarstva, kroz mjere za restrukturiranje i konverziju vinograda 2019-2023 g., vinari požeškog kraja postali su konkurentniji u samoj proizvodnji sirovine vina, jer su kroz financijsku pomoć modernizirali mehanizaciju i smještajne kapacitete, samim time i otvorili se tržištu van granica županije i Republike Hrvatske.

Velik utjecaj na potrošnju vina i njenu cijenu određuje i tržište Jadrana gdje vinari svoje vino pokušavaju plasirati u turističkoj sezoni i tako sami sebi otvaraju tržište i teže što boljoj kvaliteti vina i većim proizvodnim količinama.

Praćenje trendova u proizvodnji vina i njihovom marketingu vino postaje sve više piće koje preferiraju osobe srednje životne dobi i to omogućava da trend ispijanja vina ne stagnira nego iz godine u godinu se povećava.

Jedna od najvažnijih stavki u samoj proizvodnji vina u Požeško-slavonskoj županiji možemo reći je godišnja dob proizvođača vina, odnosno vinara. Iz izvora poznatih Autoru jako malo mladih osoba se usudi upuštati u sadnju novih nasada vinograda, zbog velikih ulaznih troškova za proizvodnju, a i velike konkurencije iz ostalih regija u Hrvatskoj.

Osim podataka koji su javno dostupni u vezi količina i sirovina u proizvodnji grožđa i vina, provedena je anketa u Požeško-slavonskoj županiji na temu navika ljudi u vezi konzumacije vina, njenoj potrošnji i cijenama na tržištu.

Iz podataka s internetskih stranica Vlade Republike Hrvatske i Zavoda za statistiku RH primijenjene su brojke i tablice o promjenama cijena na tržištu sirovina i intervencijama Vlade koje su pomogle u sektoru vinarstva i vinogradarstva.

3. MATERIJALI I METODE

Prilikom izrade diplomskog rada korištene su godišnje analize i izvješća o fluktuaciji cijena vina u Požeško-slavonskoj županiji pa je na temelju toga odrađena analiza.

Osim predmetne literature, pri izradi završnoga rada korištene su i internetske stranice. Tijekom pisanja rada i analiziranja korištene su sljedeće metode: statistička metoda – može se nazvati i općom metodom znanstvenih istraživanja u svim znanstvenim područjima, metoda analize – metoda prema kojoj se složeniji dijelovi raščlanjivanju na jednostavnije dijelove.

Napravljene su i usporedbe u određenom vremenskom razdoblju za cijene vina i njihovo kretanje na tržištu prodaje.

Prilikom pisanja diplomskog rada, provedeno je anketiranje određene skupine ljudi.

Anketiranje je obavljeno na 39 sudionika koji su dobrovoljno pristupili i odgovarali na postavljena pitanja.

4. REZULTATI

4.1. Zastupljenost nasada vinograda u Požeško-slavonskoj županiji

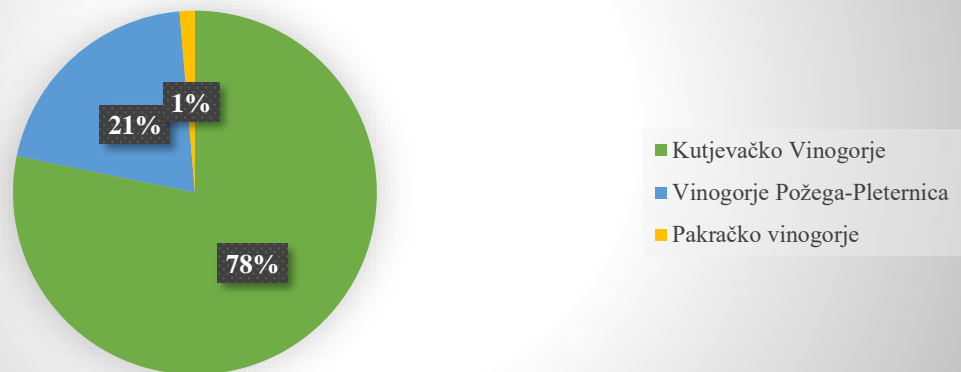
U Požeško-slavonskoj županiji je, prema vinogradarskom registru iz 2021. god., ukupno 1476 ha vinogradarskih površina.

Požeško-slavonska županija podijeljena je na 3 zemljopisna područja vinogorja. Najzastupljenije područje je Kutjevačko vinogorje s 1150 ha trajnih nasada vinograda, poslije njega ide vinogorje Požega-Pleternica s nekakvih 300 ha vinograda, a najmanje područje pod površinama vinograda je Pakračko sa svega 20 ha vinograda.

Dugogodišnjom tradicijom u proizvodnji vina u Požeško-slavonskoj županiji, na području kutjevačkog vinogorja postoji vinski podrum od 1232. godine koji je danas najstariji vinski podrum u Hrvatskoj a i u ovom dijelu Europe. Prednost i kvalitetu vina koje daju najstarija gorja u Europi i svijetu pridodaje i 45,3 paralela koja se proteže kutjevačkim vinogorjem, a povezuje vinorodno značajna područja: Istru, Piemont, Val du Rhone, Bordeaux i Oregon.

Nadmorska visina od 200-400 m, količina sunčanih sati, uz sve to prije spomenuto, čini Požeško-slavonsku županiju i područje Zlatne doline jednim od najadekvatnijih mjesta na svijetu za proizvodnju grožđa i vina.

Zastupljenost vinograda u Požeško-slavonskoj županiji

Grafikon 1. Zastupljenost vinograda u Požeško-slavonskoj županiji

Izvor: autor

U grafikona 1. je vidljivo da Kutjevačko vinogorje ima najveći utjecaj u proizvodnji vina i samim tim konkurrira u proizvodnji i prodaji u odnosu na druge regije u županiji.

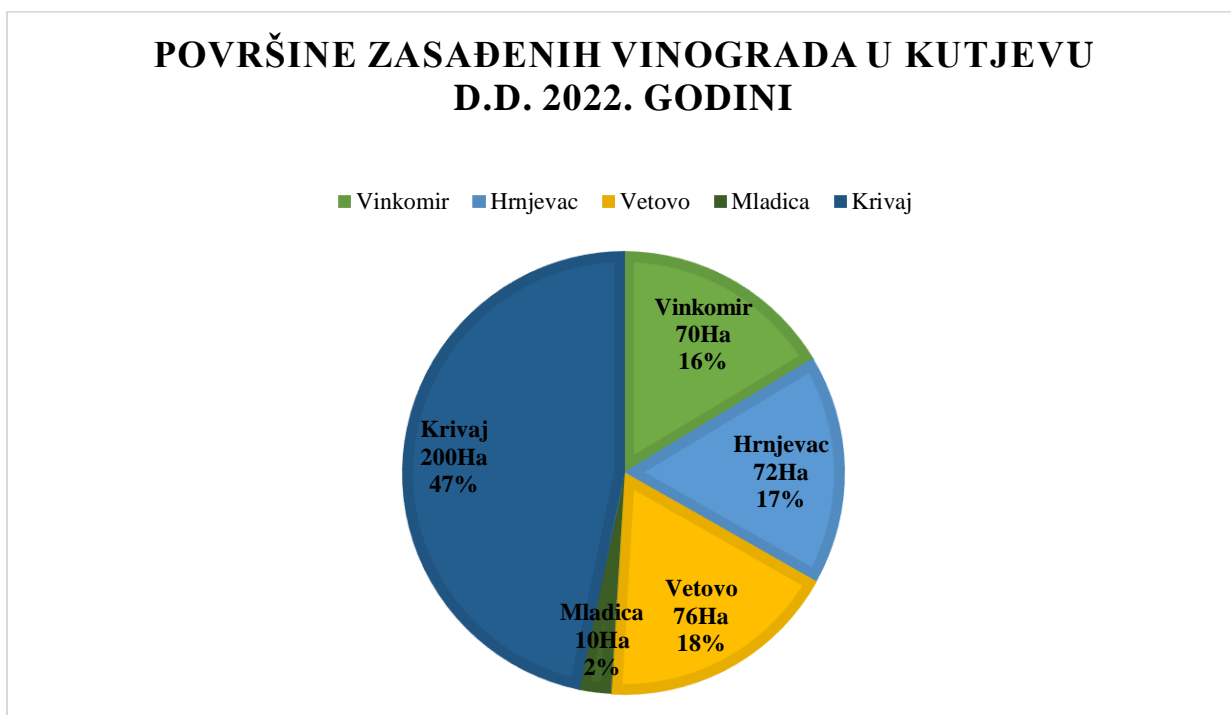
4.2. Specifičnost nasada vinograda i raspored vinogradarskih površina Kutjeva d.d

Vinarija Kutjevo kao najveća i najstarija vinarija u županiji, ali i izvan nje, datira iz 1232. godine, ima značajan utjecaj na cijene grožđa i vina. Vlastitom površinom vinograda s otprilike 420 ha i godišnjom proizvodnjom od preko 5.000.000,00 litara, spada u sam vrh proizvodnje, ne samo u županiji nego i na razini cijele Hrvatske. Ukupni kapacitet podruma vinarije je 12.500.000,00 litara vina što ju svrstava među najveću vinariju po smještajnim kapacitetima u Hrvatskoj.

Da bi se održala kvaliteta vina i ugovorena količina, Kutjevo d.d. zajedno sa svojim zasađenim površinama ima ugovoreno preko 310 ha pod kooperacijskim ugovorima. Kao najveći otkupljivač vina u našem kraju Kutjevo prema zahtjevima tržišta prvi plasira cijene po kilogramu grožđa i samim tim nudi kvalitetan i siguran otkup, što rezultira ne velikim oscilacijama na tržištu prodaje i proizvodnje vina. Svojim velikim utjecajem na tržište vina i ostalim uslugama koje pruža, osigurava preko 200 obitelji koji rade u vinogradarskom sektoru siguran otkup i plaćanje u zakonskom roku.

Kako je vinogradarska djelatnost vrlo specifična i zahtjevna za proizvodnju sirovine, potrebni su određeni položaji i strukture tla za proizvodnju vina, zbog male geografske površine gdje se nalazi vinarija, ona svojim površinama zauzima preko 420 ha vinograda na 5 lokacija diljem županije. Zbog velikih površina koje imaju, većina tih položaja nalazi se u naseljima županije što rezultira velikom zaposlenošću stanovnika sela, a ujedno je i ostatak stanovništva vezan kooperantskim ugovorima za vinariju.

Vinogradarske površine raspoređene su na 5 objekta za proizvodnju grožđa. Kao što je već naglašeno, zbog specifičnosti proizvodnje i velike udaljenosti od vinarije, gdje je najveća površina udaljena 25 km od same vinarije, koja zadaje i najveći poduhvat u samoj proizvodnji i transportu sirovine do vinarije. Područja pod vinogradarskim nasadima ujedno su i nazivi mjesta: Vinkomir (Kutjevo), Hrnjevac, Vetovo, Bišкупci (Mladica) i Krivaj.

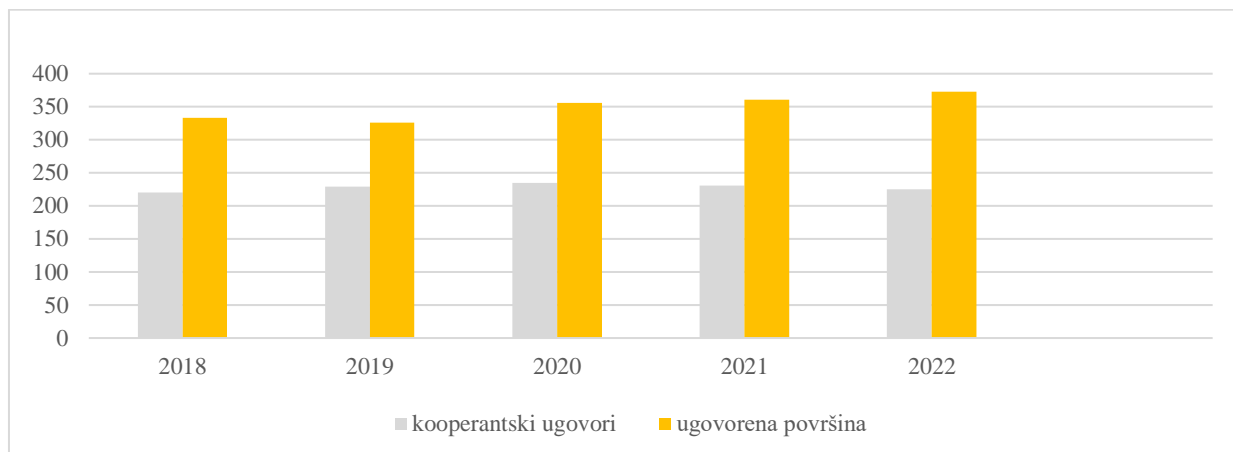
Grafikon 2. Površine zasadenih vinograda u Kutjevu d.d. 2022. g.

Izvor: <https://www.kutjevo.com/vinogradi>

4.2.1. Kooperacijski ugovori Kutjeva d.d. za specifično razdoblje 2018. – 2022. g.

Kooperacija je dobrovoljna suradnja ili udruživanje sa svrhom zadovoljavanja zajedničkih interesa u različitim područjima kao npr. proizvodnji grožđa. Cilj kooperacije je jednakost svih

sudionika u proizvodnji ili nekoj drugoj djelatnosti kako bi se ostvarila obostrana korist između ponude i potražnje.

Grafikon 3. Kooperacijski ugovori Kutjeva d.d.

Izvor: Autor

Iz priloženog grafikona može se zaključiti kako se iz godine u godinu povećavala površina za predaju grožđa Kutjevu d.d. te da su kooperanti zadovoljni cijenama grožđa što je potaklo na povećanje ugovorenih površina. Najveći skok dogodio se zapravo za vrijeme COVID-19 krize kada su kooperanti ugovorili i predali grožđe s površine veće od 350 ha, što je ujedno značilo stabilnu i sigurnu isplatu od strane Kutjeva d.d.

4.3. Kvaliteta vina i njegova tržišna cijena

Prema geografskom položaju i svim pokazateljima koji utječu na kvalitetu vina, većina kutjevačkog vinogorja spada u proizvodnju vrhunskih vina. Od ukupno 1476 ha vinograda, preko 800 ha se smatra položajima za vrhunske i najkvalitetnije kapljice.

Zbog jako velike zastupljenosti površina pod vinogradima i brojem vinara koji se bave tom djelatnošću, velika većina ih svoje vino pakira u litrenim ambalažama zbog same kvalitete, zakona, cijene ambalaže i distribucije vina na tržište.

Razlika između kvalitetnog i vrhunskog vina mjeri se prema ostatku šećera ili Oechsle ljestvici. Oechsleova ljestvica je areometarska ljestvica kojom se mjeri gustoća mošta, što je pokazatelj zrelosti grožđa i sadržaja šećera koji se koristi u proizvodnji vina. Ime je dobio po Ferdinandu Oechsleu (1774. – 1852.) i naširoko se koristi u njemačkoj, švicarskoj i luksemburškoj industriji vina. Na Oechsleovoj ljestvici jedan stupanj Oechsle ($^{\circ}\text{Oe}$) odgovara jednom gramu razlike

između mase jedne litre mošta na 20 °C i 1 kg (masa 1 litre vode). Primjerice, mošt specifične mase 1084 grama po litri ima 84 °Oe. (Zakon o vinu, 1995.)

Zakon o vinima nalaže da najmanji parametri koji mogu ići u preradu grožđa ne smiju biti manji od 64" Oechsle, ali ne manje od 53" Oechsle. (Zakon, NN 32/2019-641, 2019.)

Kad govorimo o diskontnoj cijeni vrhunskog i kvalitetnog vina, moramo izdvojiti da sve ovisi o proizvođaču i njegovoj cijeni za koju on smatra da je prihvatljiva kupcu. Sama proizvodnja vrhunskog i kvalitetnog vina u vinogradarskoj proizvodnji ne odstupa puno što se tiče financijskog dijela. Najveći i najvažniji parametri su vremenski i agrotehnički uvjeti, koji podrazumijevaju; zaštitu, gnojidbu, ljudski rad i ostale čimbenike, a uvelike je važan i položaj, nadmorska visina, vrsta tla i količina sunca tijekom godine.

U klimatskom pogledu za kutjevačko vinogorje su karakteristične srednje vrijednosti kontinentalne humidne, odnosno semihumidne klime. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi 10,4°C, a jeseni su uvijek nešto toplije od proljeća. Broj dana u godini s temperaturom višom od 10°C iznosi 193, a zbroj temperatura u tom razdoblju 3167°C. U vegetacijskom razdoblju u Požeškoj kotlini padne 413 mm oborina, odnosno 55 % od ukupne godišnje količine oborina, stoga vinova loza vrlo rijetko strada od suše.

Osim razlike u položaju i agrotehničkim uvjetima, na cijenu vina utječe repromaterijal kao i sama proizvodnja te plasman vina na tržište. Zbog velikog utjecaja vinara s kutjevačkog kraja, vinari s područja Požege, Pleternice, Pakraca jako teško mogu doći do izražaja i konkurirati kvalitetom i količinom u prodajnim lancima i HORECA tržištu.

Grafikon 4. Razlika u proizvodnoj i prodajnoj cijeni grožđa i vina

Izvor: autor

Iz grafikona 4. koji prikazuje razlike u proizvodnoj i prodajnoj cijeni, može se zaključiti da kutjevačko vinogorje prednjači i količinom grožđa po hektaru kao i cijenom za vrijeme otkupa. U grafikonu je prikazano 6 najvažnijih parametara u proizvodnji vina. Diskontna cijena vina, cijena ambalaže, cijena zaštite vinograda, prinos po hektaru, slador i na kraju otkupna cijena.

Diskontna cijena vina je zapravo cijena po kojoj kupac može uzeti vino po cijeni koju je proizvođač dao kupcu bez ikakvih popusta, odnosno cijena na kućnom pragu. Oduvijek je postojala razlika cijena litrenog vina u kutjevačkom kraju i vina s požeško-pleterskog vinogorja. Zbog samog položaja, duge tradicije proizvodnje i velike potražnje na tržištu, kutjevačko vinogorje oduvijek je cijenom vina odskakalo od drugih i bilo skuplje 2-3 kune za kvalitetno vino i 5-10 kuna za vrhunsko vino, ako govorimo za vina kupljena na kućnom pragu uz predočen račun.

Cijena ambalaže ovisi o vrsti boce u koju će se puniti vino, je li boca od 1l (kvalitetno vino) ili 0,75 l (vrhunsko vino), koja vrsta čepa će biti korištena, navojni ili pluteni, koja je veličina i kvaliteta naljepnice na boci.

U grafikonu je prikazana okvirna cijena (4,75 kn) za bocu u kojoj bi se punilo vrhunsko vino s plutenim čepom i naljepnicom, a cijena za kvalitetnu s navojnim čepom i naljepnicom bila bi 4,25 kn.

Cijena zaštite vinograda jedna je od najvažnijih stavki u početnoj proizvodnji sirovine i ujedno je jedan od čimbenika koji određuju koliko se proizvođaču isplati imati vinograd i proizvoditi sirovinu.

Cijena zaštite ovisi o vremenskim čimbenicima, ali u grafikonu je prikazana cijena za idealne uvjete u zaštiti vinograda, od rasporeda oborina do broja sunčanih dana u godini, a zaključak je da je povoljnije imati vinograd na kutjevačkim padinama iz razloga što je ekspozicija (sjever-jug) na kojoj se nalaze vinogradi puno povoljnija zbog velikog broja sunčanih dana; od početka do kraja dana je izloženo sunčanim zrakama i samim time ostvaruje minimalno jednu zaštitu manje i uštedu više od 1000 kn po hektaru vinograda zbog manje vjerojatnosti pojave bolesti i štetnika.

Ukoliko su idealni uvjeti za rast i razvoj vinograda, prinos po hektaru se može odrediti početkom godine, odnosno rezidbom. Ako je panj dovoljno jak i može podnijeti veliku količinu grožđa po trsu, za kvalitetno vino potrebno je 2-2,3 kg po panju na površini od 5.100 čokota/ha. Za vrhunsku kapljicu ipak je potrebno reducirati urod i poboljšati kvalitetu grožđa, stoga težimo da prema svim parametrima bude oko 2 kg

Prilikom berbe i predaje grožđa otkupljivačima, glavni parametar za određivanje otkupne cijene grožđa je količina sladora (Oechslea). Najveći otkupljivač u Požeško-slavonskoj županiji je vinarija Kutjevo d.d. koja preko svojih kooperantskih ugovora otkupi preko 3.000.000,00 kg grožđa i prema njihovim otkupnim cijenama ostali kupci određuju cijenu grožđa.

Otkupna cijena grožđa za berbu 2021. kretala se od 3,10 kn/kg za najmanji sadržaj šećera do 4,05 kn/kg za sadržaj šećera iznad 90Oe. U odnosu cijene bijelih i crnih sorata, autohtona sorta Graševina svrstana je u prvu cjenovnu skupinu, a ostale sorte poput Rizlinga, Traminca, Pinota bijelog, Merlota, svrstane su u drugu skupinu i cjenovno su ograničene koliko god imale sadržaja šećera. (Izvor: autor)

Požeško-slavonski vinogradari, zbog različitog položaja vinograda, broja sunčanih dana i količinom grožđa, nisu uvijek u mogućnosti da u zakazanom otkupnom roku dostave sirovinu koja bi cijenom dosegla najveću razinu i samim tim nisu u prednosti konkurirati količinama i cijenama koje dobiju vinari s kutjevačkog područja.

4.4. Nedostatak radne snage i postupni prelazak na strojnu berbu

Zbog loše demografske situacije i odlaska mladih izvan županije i Hrvatske, došlo je do nedostatka radne snage, a najviše se pokazalo u poljoprivrednim djelatnostima gdje bez čovjekova rada teško može uspjeti poljoprivredna proizvodnja, točnije vinogradarstvo. Nalazimo se u 21. stoljeću i razvoj tehnologije ujedno je olakšao veliki dio posla obrade vinograda, ali potreba za čovjekovom rukom i dalje je nezamjenjiva. Najveća potreba za radnom snagom upravo je berba grožđa u kojoj je potrebno u što kraćem roku obrati i dostaviti grožđe u otkupni centar, odnosno preradu.

Zbog velike potrebe za branjem grožđa, a sve manjom radnom snagom, Kutjevo d.d. i svega nekoliko privatnih vinara odlučilo se na kupnju kombajna za branje grožđa i kako bi se smanjio broj dana berbe i ubrzalo branje vinograda u odnosu na ručnu berbu. Zbog vrlo visoke cijene kombajna od oko 1.500.000,00 kuna, samo veliki vinogradari su se usudili ući u tako veliku investiciju iz razloga vrlo dugotrajne isplativosti radnog stroja, jer tokom godine stroj radi svega 30 dana (slika 1.).

Slika 1. Kombajn za branje grožđa

Izvor: autor

Tablica 1. Količina i cijena ljudske radne snage u odnosu na strojnu

Vremensko razdoblje branja vinograda	Efektivnih 6 sati branja vinograda	Broj potrebnih radnika	3
Cijena radnika berača 21 čovjek	250kn/dan	Cijena branja kombajnom za 1ha	4,000kn/ha
Cijena radnika na gondoli, 4 čovjeka	280kn/dan	Vremensko razdoblje branja	1,5-2 sata
Cijena ranika za branje	5,250 kn	UKUPNO	4,000 kn
Cijena radnika na gondoli	1,120 kn		
UKUPNO	6,370 kn		

Izvor: autor

U tablici 1. je prikazan broj radnika potrebnih za strojnu i ručnu berbu, vremensko razdoblje branja i najvažniji čimbenik, trošak berbe.

Prema svim pokazateljima cijena rada kombajnom je osjetno jeftinija i brža u odnosu na ručnu i kroz neko određeno razdoblje doći će do povećanja potrebe za strojnom berbom i samim tim velikim brojem uslužnim branjem grožđa.

Glavni cilj mjere restrukturiranja i konverzija vinograda je povećanje konkurentnosti proizvođača vina na tržištu. To se može postići kroz modernizaciju vinogradarskih tehnika, sadnju visokokvalitetnih vinograda i proizvodnju vina prema preferencijama proizvođača. Kako bi se uspjelo u dobivanju potpore, mora se priložiti dokumentacija o planovima za sadnju novih vinograda, premještanje vinograda, te poboljšanje vinogradarskih tehnika. U Požeško-slavonskoj županiji do sada je kroz sustav mjere za restrukturiranje i konverziju vinograda iz fondova Europske unije ukupno isplaćeno 11.140.000,00kn (Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2020.).

Prema tim pokazateljima i brojkama može se zaključiti da vinari diljem županije prate nove metode vinarstva i prodaje, a ujedno su željni konkuriranja na domaćem i stranom tržištu cijenom i kvalitetom vina.

4.5. Utjecaj pandemije COVID-19 na vinarstvo u Požeško-slavonskoj županiji

Krajem 2019. godine i početkom 2020. zadesila je, kako cijeli svijet, tako i Hrvatsku pandemija SarsCov19. Utjecaj pandemije na proizvođače vina ostavila je veliki trag u njihovoj prodaji

sirovine. Odlukom Vlade Republike Hrvatske u travnju 2020. godine došlo je do prvog zatvaranja HORECA kanala i prestanak prodaje vina u tim uslužnim djelatnostima.

Prema podacima iz APPRRRA u vinskom registru za 2020. prijavljena je proizvodnja vina od 6.700.000,00 litara.

4.6. Odluka Vlade Republike Hrvatske za pomoć u sektoru vinarstva

Odlukom Vlade Republike Hrvatske u lipnju 2022. godine usvojen je prijedlog odluke o donošenju Izmjena i dopuna Nacionalnog programa pomoći sektoru vina za razdoblje od 2019. do 2023. godine.

Ovom mjerom osigurava se ukupni iznos potpore za mjeru Destilacija vina u kriznim slučajevima u iznosu od 38.396.492,00 kuna* (5.062.295 EUR*). Pri tome 3.890.794 EUR (29.510.892,00 kuna) se osigurava preraspodjelom sredstava Nacionalnog programa pomoći sektoru vina za razdoblje od 2019. do 2023. godine, a unutar godišnjih financijskih sredstava za 2019./2020. godinu. Iznos od 8.885.600,00 kuna (1.171.501 EUR*), kao udio 23,14*%, osigurava se iz sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2020. godinu kao dio državne pomoći. Potporu za destilaciju vina ostvaruje proizvođač vina koji je vino prodao i isporučio odobrenom destilateru na destilaciju (<https://poljoprivreda.gov.hr>, 2022.).

Tablica 2. Iznos potpore u vezi sa sadržajem vol % alkohola u litri vina

Vol % alkohola u litri vina	Iznos potpore (kn/litri vina) *	Iznos potpore (EUR/litri vina)*
Od 8,51 do 9,50	4,09	0,54
Od 9,51 do 10,50	4,54	0,60
Od 10,51 do 11,50	5,00	0,66
Od 11,51 do 12,50	5,45	0,72
Od 12,51 do 13,50	5,91	0,78
Više od 13,51	6,36	0,84

Izvor: <https://poljoprivreda.gov.hr/>

Prema izvješćima Vinarije Kutjevo d.d. cijena grožđa za berbu 2020. i 2021. za srednju kvalitetu sirovine kretala se od 3,5-3,8 kn/kg grožđa, stoga se iz tablice može iščitati kako je

cijena iznosa potpore dovoljna da pokrije troškove proizvodnje, odnosno vinari u požeškom kraju mogu biti zadovoljni pozitivnom nulom.

Iz razloga velikih zaliha vina u podrumima, većina vinara bila je prisiljena prodati vino za destilaciju jer nisu imali dovoljne količine skladišnog prostora, a ulaganje u nove bačve bi ih dodatno odvelo u trošak.

4.7. Lipanjsko nevrijeme 2021. zadesilo požeške vinare

25. lipnja 2021. u poslijepodnevnom satima došlo je do olujnog nevremena praćenog ledom veličine loptice za stolni tenis.

Led praćen vjetrom kretao se iz smjera juga prema sjeveru i tako zahvatio površine požeških vinara i znatno uništio vinograde na području Požege, Vetova, Kaptola, Hrnjevca.

Nakon teške godine i otvaranja HORECA kanala, 2021. godina je bila za požeške vinare obećavajuća zbog otvaranja prodajnog tržišta i pozitivnih brojki na Jadranu za turističku sezonu.

S Agronomskog stajališta grožđe je bilo u punom rodu i nadali su se rekordnim prinosima i kvaliteti sve dok nevrijeme u nekim dijelovima nije napravilo 100 % štetu i uništilo desetke hektara vinograda.

Nakon zbrajanja šteta i obilaska vinograda, neki od vinara bili su prisiljeni nakon prodaje vina u destilaciju radi zatvaranja tržišta, kupiti sirovinu od kolega kojima tuča nije učinila štetu i tako se dodatno zadužili i povećani cijene proizvodnje koje nisu planirali.

Slika 2. Čokot nakon tuče uzrokovane ledom

Autor: Samardžić, 2021.

Nakon što se situacija s nevremenom smirila i nakon zbrajanja nastale štete, Vlada Republike Hrvatske odobrila je Ministarstvu poljoprivrede da na teret državnog proračuna uplati na račun Požeško-slavonske županije 20.000.000,00 kuna za ublažavanje šteta na poljoprivrednim površinama, što ujedno uključuje i vinogradare te županije. (www.poljoprivreda.gov.hr, 2021.)

4.8. Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za određeno vremensko razdoblje u Požeško-slavonskoj županiji

Tablica 3. Prijavljena proizvodnja grožđa u Požeško-slavonskoj županiji

GODINA	Grožđe(t)	Vino (hl)	Broj podnositelja
2016. g.	8.012,83	53.309,67	114
2017. g	9.275,03	60.984,79	119
2018. g	12.966,93	83.708,17	126
2019. g	8.961,38	58.753,54	114
2020. g	10.028,28	66.578,68	116

Izvor: <https://www.aprrr.hr/>

Tablica prikazuje određeno vremensko razdoblje u kojemu je prijavljena proizvodnja grožđa i vina pa se može iščitati da se iz godine u godinu, uz ne tako velike oscilacije, proizvodnja vina i grožđa povećava uzme li se u obzir COVID-19 kriza i smanjena proizvodnja vina te predaja vina na destilaciju.

4.9. Cijene vina za pandemijsko vrijeme najprodavanijih bijelih i crnih sorti

Tablica 4. Cijene vina za pandemijsko vrijeme

2020g	Kutjevo d.d.	Vinarija Jakobović
Graševina Kvalitetna 1L	28.00 kn	21.00 kn
Graševina Vrhunska 0,75L	47.00 kn	32.00 kn
Pinot Crni Kvalitetni 1L	22.00 kn	18.00 kn
Pinot Crni Vrhunski 0,75L	54.00 kn	40.00 kn

Izvor: autor

Tablicom koja prikazuje cijene vina najprodavanijih sorti u Požeško-slavonskoj županiji; Graševine i Pinota Crnog, uzeta je u obzir najpoznatija vinariju iz Kutjeva i vinarija Jakobović iz mjesta Vetovo. S obzirom na veliku razliku u površinama vinograda i kapacitetu podruma vinarija Jakobović ulazi po kvaliteti vina i cjenovnoj prihvatljivosti u sam vrh požeškog kraja. U tablici su prikazane cijene vina za pandemijskog vremena i može se reći da s obzirom na opseg proizvodnje i količine, ne odskaču puno jedna od druge u cijeni vina.

Politika proizvođača bila je bez želje za podizanjem cijene vina zbog toga što nisu imali sigurno tržište za plasman robe, nisu znali koliko će trajati pandemija i kakvi su njihovi ishodi. Samim tim su ostavili cijene vina istima kao prije pandemije, uz naznaku da im skladištenje vina stvara trošak koji će poslije teško nadoknaditi jer je blizu nova berba i potrebni su skladišni kapaciteti za količinu vina koja dolazi.

4.10. Novi kanali distribucije i prodaje vina za vrijeme pandemije

Zbog zatvaranja HORECA kanala i zabrane javnih okupljanja, fešta, svatova i ostalih događanja koja su imala veliku fluktuaciju ljudi i potrošnje vina, zbog pandemijskog vremena, vinari su bili prisiljeni pronaći alternativne pravce distribucije i prodaje.

Stanovništvo Požeško-slavonske županije je u prosjeku starije i većina nije navikla na nove kanale distribucije kao što je online trgovina. Zapravo su vinari bili primorani koristiti se novim kanalima prodaje i tako održati bilo kakvu prodaju vina.

4.10.1. Prednosti i nedostaci online trgovine proizvođač-potrošač, potrošač-proizvođač

Prednosti online trgovine od strane potrošača su jako velike, odnosno nije potrebno korištenje vlastitog automobila ili javnog prijevoza, smanjenje troška goriva ili putne karte, u vremenskom roku od 24 sata može biti na kućnoj adresi, veliki izbor prodaje vina, ako prodavač omogućuje skupljanje dodatnih bodova prilikom kupnje veće količine vina, ostvaruje se popust, iz udobnosti doma veća je mogućnost biranja različitih sorti od različitih vinara, bez vožnje automobilom od mjesta do mjesta.

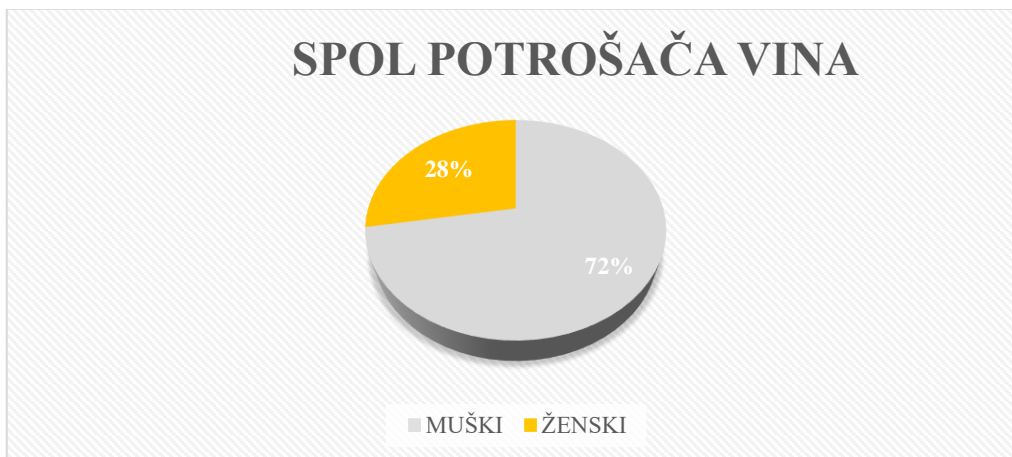
Prednosti online trgovine od strane proizvođača su smanjeni trošak administracije, knjigovodstva, logistike, besplatno oglašavanje putem društvenih mreža, elektronsko praćenje stanja zaliha u skladištima, smanjen broj zaposlenih osoba, dostupnost potrošačima na globalnoj razini.

Nedostaci online trgovine od strane potrošača je dostupnost internetu, transakcije putem interneta znaju biti nezaštićene, navika kupnje u trgovinama, zna se dogoditi zastoje u dostavi na kuću adresu.

Nedostatci online trgovine od strane proizvođača su prilikom dostave vina i ukoliko je kupac odabrao plaćanje pouzećem a ne primi pošiljku, kurir pošiljku vraća i naplaćuje proizvođaču određenu cijenu, zapošljavanje obrazovnijih ljudi koji se bave online prodajom, svakodnevno ulaganje u posao i marketing.

4.11. Anketno istraživanje

Cilj anketnog istraživanja je doći do podataka o potrošnji vina u Požeško-slavonskoj županiji i dobnih granica za njegovu potrošnju. Anketna pitanja obuhvatila su više sastavnica, kao što su spol potrošača, vrsta i kvaliteta vina za piće, utjecaj cijene na potrošače, životna dob potrošača, učestalost konzumacije vina, odnos cijene i kvalitete vina. Anketnom istraživanju pristupilo je 39 ispitanika.

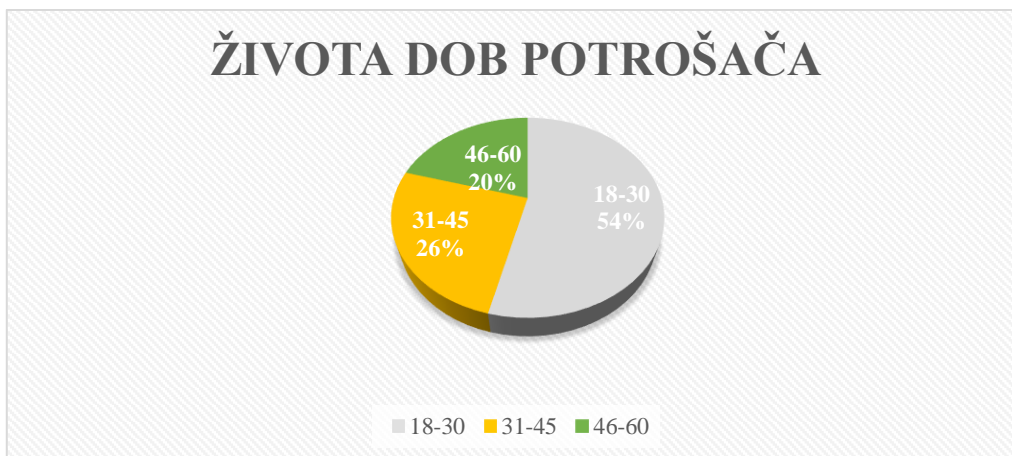

Grafikon 5. Spol potrošača

Izvor: autor

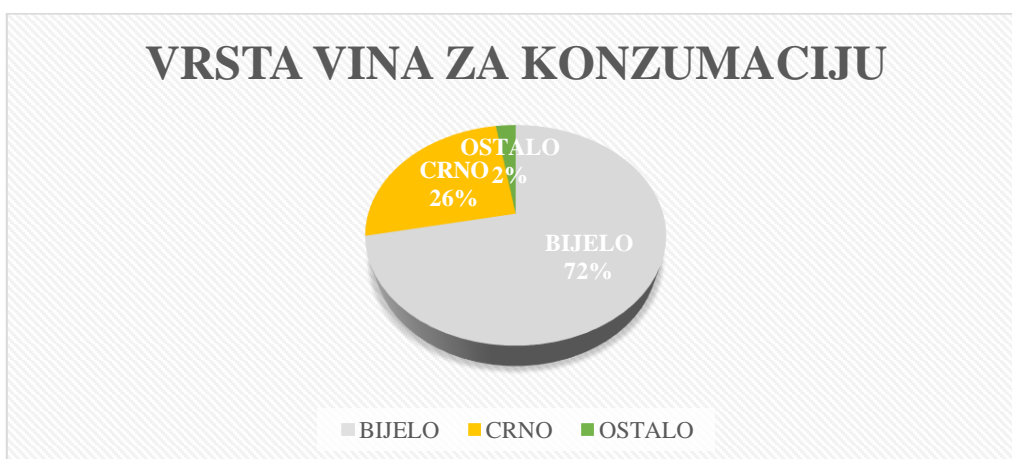
Prilikom anketnog ispitivanja bilo je 28 % žena i 72 % muškaraca koji su se izjasnili da konzumiraju vino (grafikon 4.).

Nakon analize drugog anketnog pitanja postalo je jasnije tko su glavni potrošači vina. Osobe životne starosti od 18 do 30 godina s 54 %, odnosno mladi koji su najveći potrošači, a poslije njih s 26 % (10) i 20 % (8) prate ispitanici od 31 do 45 i od 46 do 60 godina starosti (grafikon 5).

Grafikon 6. Životna dob potrošača

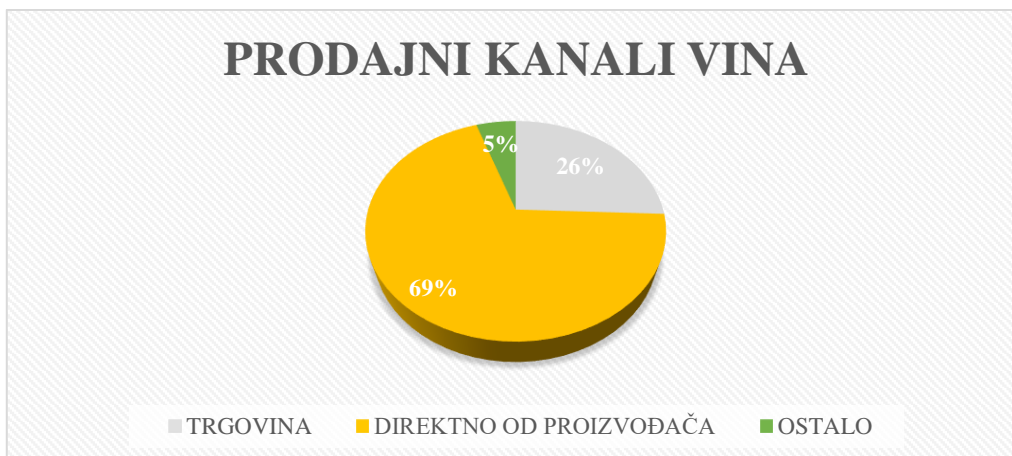
Izvor: autor

Grafikon 7. Vrsta vina za konzumaciju

Izvor: autor

Prilikom pitanja ispitanika o vrsti vina koju konzumiraju, 72 % ih je odgovorilo bijelo i to su bili većinom muški ispitanici, dok je ženski dio ispitanika 26 % više preferiralo crno, a samo 2 % posto ispitanika se izjasnilo da im nije važna vrsta vina (grafikon 6.).

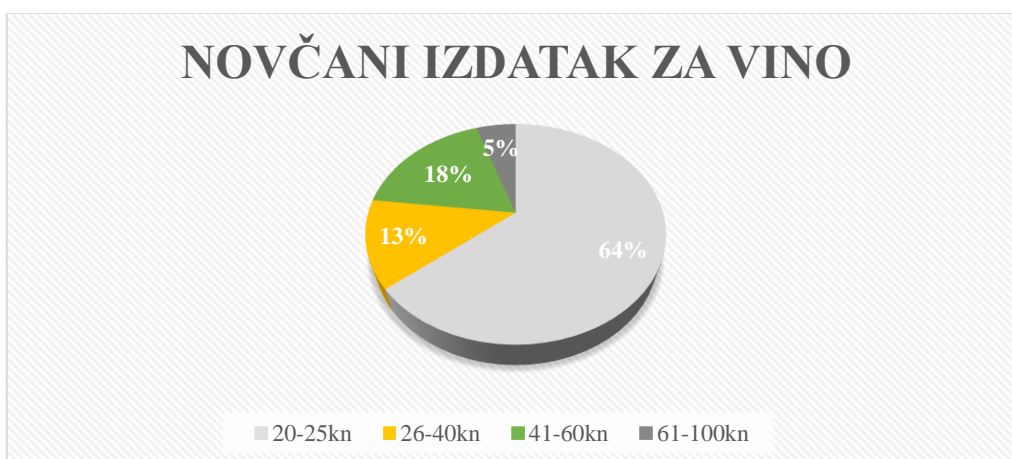

Grafikon 8. Prodajni kanali vina

Izvor: autor

Iz anketnog grafikona može se vidjeti kako potrošači u Požeško-slavonskoj županiji najviše preferiraju kupnju vina direktno od proizvođača. Može se reći da postoje 3 razloga zbog čega je to tako. U krugu od 15 km postoji preko 30 proizvođača vina i potrošači su većinom poznanici i prijatelji kupcima, uz to, većina potrošača kupuje vino na velike količine, odnosno kartone i ostvaruju određene popuste na količinu pa se stvara određeni psihološki utjecaj i najvažnije od svega, cijena direktno od proizvođača je manja u odnosu na cijene u trgovinama (grafikon 7).

Ostalih 26 % ispitanika kupuje većinom u trgovinama zbog manje konzumacije vina i kupnje svega nekoliko boca, a ostalih 5 % su Internet trgovine i web stranice.

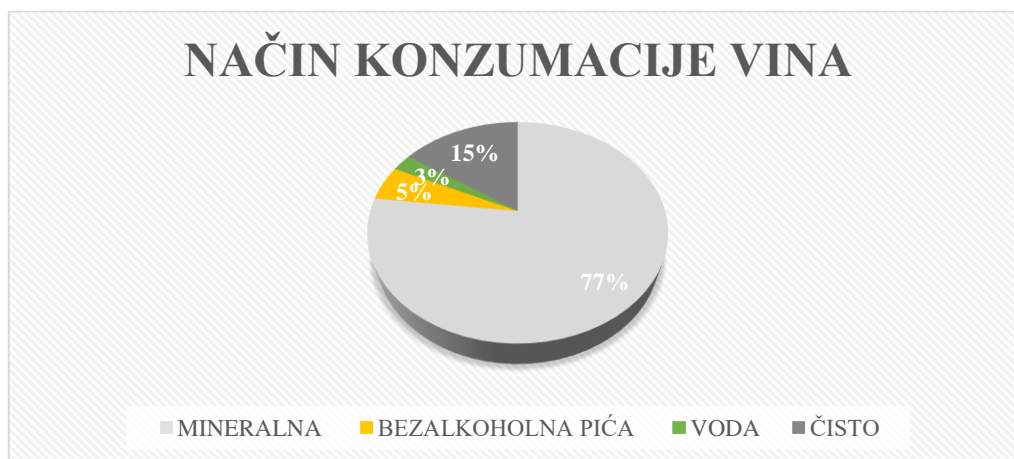
Grafikon 9. Novčani izdatak za vino

Izvor: autor

Najveća stavka između proizvođača i kupca je cijena. Grafikon 8. prikazuje da bi 64 % ljudi izdvojili maksimalno 20 do 25 kn za litru vina. Platežna moć stanovnika Požeško-slavonske županije u 2021. prema Državnom zavodu za statistiku iznosi 6,438 kn neto. Iz toga se može zaključiti kako bi povećanjem cijena vina bilo sve manje kupaca jer ostale cijene koje su navedene u grafikonu prikazuju vrlo mali broj potrošača koji bi izdvojili drugi iznos za vino.

Vino koje košta od 61 kn do 100 kn najčešće kupuju ljudi koji vino nabavljaju za poklon, povodom rođendana, godišnjica ili ostalih prigoda i mogu izdvojiti taj iznos, ali navika kupaca ipak ostaje ovom najmanjem iznosu.

Drugi razlog zbog kojega ljudi najviše kupuju vino od 20 kn do 25 kn je što većina ljudi vino takve cijene i kvalitete koristi za razna događanja i cijena je prihvatljiva za količinu koju kupuju.

Grafikon 10. Način konzumacije vina

Izvor: autor

Način konzumacije vina najviše ovisi o čovjeku. Najveći postotak ispitanika, njih 77 %, vino preferira miješati s mineralnom vodom, odnosno u narodu rečeno gemišt (grafikon 9.).

Prema izjavama potrošača vina, od ostalih stavki, druga po redu je konzumacija čistog vina iz razloga što vino ne žele miješati s bilo čim jer samim tim kvare kvalitetu vina, a ujedno su to potrošači koji popiju vino iz čistog zadovoljstva i ne žele pretjerivati u količinama.

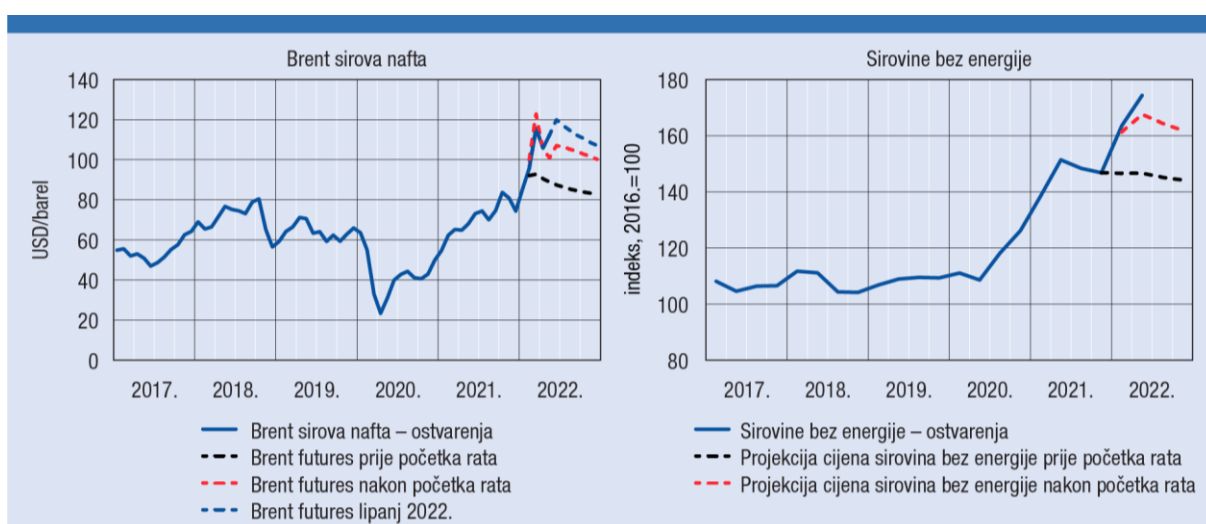
Sudionici u anketiranju, odnosno osobe od 18 do 30 godina, najviše su se odlučile vino miješati s mineralnom vodom ili bezalkoholnim pićem. Samo 3 % anketiranih osoba, i to osobe starije životne dobi, odlučile su se za vodu, što zapravo i nije uobičajeno u požeškom kraju jer miješanje s vodom obično preferiraju ljudi iz dalmatinskog kraja.

4.12. Utjecaj rata u Ukrajini na proizvodnju vina u Požeško-slavonskoj županiji

Nakon privremenog kraja pandemije i sve manje zaraženosti stanovnika tom bolešću, početkom 2022. godine dolazi do invazije Rusije na Ukrajinski teritorij.

Prema svim pokazateljima, svjetski stručnjaci predviđali su postupan rast cijene energenata, nafte i plina, te ujedno povećanje svih ostalih stavki koji se nadovezuju uz te dvije sirovine.

Vinogradari nisu očekivali i nisu bili pripremljeni za nagli skok cijene nafte, gnojiva i repromaterijala koju su neophodni za vinogradarsku proizvodnju (slika 3.).

Slika 3. Cijena sirove nafte i sirovine bez energije

Izvor: www.hnb.hr

Cijena prirodnog plina snažno je porasla na europskom tržištu i prije izbijanja rata kao odraz slabije opskrbe od uobičajene, osobito iz Rusije, i posljedično niske razine zaliha, a od početka rata dodatno je poskupjela i sirova nafta. Od kraja veljače 2022. poskupio je i niz drugih sirovina (poglavito prehrambenih) kojima Rusija i Ukrajina opskrbljuju svjetsko tržište. Rusija i Ukrajina imaju osobito važnu ulogu na globalnom tržištu kao velik proizvođač i izvoznik ugljena i nafte kao energenata, kao i umjetnih gnojiva koja su važna ulazna komponenta za proizvodnju brojnih prehrambenih proizvoda. Također, Rusija eksploatira velika ležišta metalnih ruda te opskrbljuje velik broj zemalja željezom, čelikom i obojenim metalima. Smanjena ponuda tih sirovina zbog sankcija koje su otežale trgovinu i platni promet s Rusijom, kao i zabrane izvoza pojedinih sirovina iz Rusije, snažno su povećali cijene metala na svjetskom tržištu nakon početka rata (tablica 5.) (HNB, 2022.)

Tablica 5. Indeks cijena poljoprivrednih inputa

	Indeks 2021/2015	Indeks 2021/2020
Inputi, ukupno	108,4	116,1
Energija i maziva	100,4	117,8
Gnojivo	96,1	140,1
Sredstva za zaštitu bilja	114,1	107,7

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/01-01-07_01_2021.htm

Tablica 6. Poskupljenje gnojiva uz istovremeno povećanje prodajne cijene

	Početno stanje	Poskupljenje gnojiva 20%, prodajne cijene za 5%	Poskupljenje gnojiva 40%, prodajne cijene za 10%	Poskupljenje gnojiva 60%, prodajne cijene za 15%	Poskupljenje gnojiva 80%, prodajne cijene za 20%	Poskupljenje gnojiva 100 %, prodajne cijene za 25 %
UKUPNI PRIHOD	100 %	105 %	110 %	115 %	120 %	125 %
Mineralna gnojiva, ukupno	100 %	120 %	140 %	160 %	180 %	200 %
Sredstva za zaštitu bilja	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Ostali troškovi	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Mehanizacija	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
UKUPNI VT		100 %	107 %	115 %	122 %	129 %
DOHODAK	100 %	75 %	50 %	25 %	0 %	-25 %
Cijena koštanja, kn/kg	100 %	107 %	115 %	122 %	129 %	137 %

Izvor: www.gospodarski.hr

Iz tablice 6. je vidljivo da je prošle godine najveće povećanje cijena zabilježeno kod mineralnih gnojiva. To osobito negativno djeluje na poljoprivrednu proizvodnju, iako pogađa sve proizvođače. Potrebno je napomenuti da je nekim proizvodima, tzv. inferiornim dobrima, moguće povećavati cijenu jer potrošači ne mogu bez njih (kruh, ulje). Kod drugih dobara to

nije moguće, u ovom slučaju vino, jer je vino jedno među jeftinijim poljoprivrednim proizvodima.

4.13. Sprječavanje poremećaja na tržištu

U drugom scenariju je simulirana situacija povećanja cijena gnojiva uz istovremeno povećanje prodajnih cijena. Ono je sporije od povećanja cijena gnojiva. U takvoj situaciji vidljiv je sporiji pad dohotka te se proizvođači povećanjem prodajnih cijena mogu neko vrijeme oduprijeti nepovoljnom stanju na tržištu repromaterijala. Upitno je do koje razine je moguće povećavati prodajnu cijenu gotovog proizvoda na tržištu.

Proizvođači gnojiva kao uzrok povećanju cijena navode značajno poskupljenje plina na svjetskom tržištu uz istovremeno povećanje cijena ostalih glavnih sirovina za proizvodnju. Zbog toga je većina europskih proizvođača gnojiva prošle godine smanjila/obustavila proizvodnju. Ta situacija dovodi do velikog pritiska na poljoprivredne proizvođače. Njima troškovi proizvodnje enormno rastu, a pitanje je do koje mjere je to moguće kompenzirati povećanjem cijena gotovih proizvoda na tržištu. Jako je loš scenarij, ali i vrlo izgledan, da će proizvođači smanjivati potrošnju gnojiva. To će posljedično dovesti do poremećaja na tržištu jer će se smanjivati prinosi a i kvaliteta proizvedenoga (www.gospodarski.hr).

Približavanjem turističke sezone vinari u požeškom kraju nestrpljivo čekaju veću prodaju vina i postupno pokrivanje svih troškova koje su imali u posljednje 2,5 godine, a ujedno i ovogodišnje povećanje energenta i repromaterijala. U požeškom kraju vinarima je turistička sezona zadnja slamka spasa prije nadolazeće berbe i pražnjenja podruma. Zbog nesigurnosti na tržištu i upitne turističke sezone, vinogradari u Požeško-slavonskoj županiji nisu podizali cijene svojih vina, te su unatoč visokim ulazim cijenama za proizvodnju vina, ostali pri cijenama prije pandemije i rata u Ukrajini.

Tablica 7. Otkupne cijene grožđa u Kutjevu d.d.

Stupnjevi *Oe	Šećer(kg/ha)	Graševina	PINOT S. CHARDONNAY, RAJNSKI RIZLING, TRAMINAC	RIZVANAC, FRANKOVKA, ZWEIGELT
		HKR/KG	HKR/KG	HKR/KG
65-69	15,5	3,02	2,68	2,55
70	15,6	3,26	2,80	2,67
71	15,9	3,33	2,86	2,73
72	16,2	3,39	2,92	2,78
73	16,4	3,46	2,98	2,84
74	16,7	3,52	3,04	2,90
75	17,0	3,59	3,10	2,96
76	17,2	3,66	3,15	3,01
77	17,5	3,72	3,22	3,07
78	17,8	3,79	3,28	3,13
79	18,0	4,05	3,34	3,19
80	18,3	4,12	3,41	3,24
81	18,6	4,18	3,47	3,30
82	18,8	4,25	3,53	3,36
83	19,1	4,35	3,59	3,42
84	19,4	4,36	3,62	3,45
85	19,6	4,40	3,66	3,48
86	19,9	4,44	3,69	3,52
87	20,2	4,47	3,37	3,55
88	20,4	4,51	3,77	3,59
89	20,7	4,82		
90	21,0	4,86		

Izvor: autor

Nakon odlične turističke sezone i uspješne prodaje vina, krajem kolovoza 2022. najveća vinarija u Požeško-slavonskoj županiji izašla je s cijenom otkupa grožđa (tablica 7.).

Svi vinari u Požeško-slavonskoj županiji čekaju da Kutjevo d.d. objavi cijene otkupa grožđa jer je najveći proizvođač i otkupljivač u županiji.

U skladu s gospodarskom situacijom u zemlji i velikim cijenama koje su zadesile vinare u tom kraju, otkupne cijene u odnosu na godinu prije povećale su se za 20%.

Osim cijene proizvodnje u vinogradima i povećanje cijena goriva, zaštitnih sredstava, ljudskog rada, u tablici je prikazan i skok cijena vinskog asortimana za skladištenje vina (tablica 8.).

U vrlo kratkom roku došlo je do povećanja od otprilike 15 % po asortimanu i samim tim su vinogradari bili primorani podići cijene vina.

Tablica 8. Cijene vinskog asortimana

Boca 1 l	1.6.2022	2,80 kn	0,50 lipa
	1.9.2022	3,30 kn	
Butelja 0,75l	1.6.2022	3,20 kn	0,65 lipa
	1.9.2022	3,85 kn	
Pluto čep	1.6.2022	1,00 kn	0,50 lipa
	1.9.2022	1,50 kn	
Navojni čep	1.6.2022	0,55 kn	0,21 lipa
	1.9.2022	0,76 kn	
Etiketa	1.6.2022	0,15 kn	0,10 lipa
	1.9.2022	0,25 kn	

Izvor: autor

Usporedbom dviju vinarija može se zaključiti da su proizvođači shodno svojim mogućnostima i potrebama podigli cijene vina za mjesec rujan 2022.

U tablici se može vidjeti kako je Kutjevo d.d. znatno više podiglo cijenu svog vina u odnosu na stare cijene, ali to pravdaju velikim ulaznim inputima u proizvodnji, od radne snage, repromaterijala, goriva i svih ostalih aspekata u proizvodnji. Prema njihovim izvještajima i prognozama koje objavljuje ured kontrolinga Kutjeva d.d., povećanje cijena vina neće utjecati na prodaju vina jer su unaprijed obavijestili velike kupce za promjene cijena i samim tim osigurali prodaju vina u daljnjem periodu (tablica 9.).

Tablica 9. Povećanje cijena vina Kutjevo d.d.

KUTJEVO D.D.	BIJELO 2021.	BIJELO 2022.	CRNO 2021.	CRNO 2022.
VRHUNSKO VINO 0,75 L	47,00 kn	58,00 kn	54,00 kn	68,00 kn
KVALITETNO VINO 1 L	28,00 kn	35,00 kn	20,00 kn	26,00 kn

Izvor: autor

U odnosu na Kutjevo d.d., vinarija Jakobović (tablica 10.) nije znatno podizala cijene svog vina zbog velike konkurencije na tržištu malih vinara pa su tim povećanjem cijena samo osigurali svoju egzistenciju a ujedno nisu izgubili svoje stalne kupce.

Tablica 10. Povećanje cijene vina vinarije Jakobović

VINARIJA JAKOBOVIĆ	BIJELO 2021.	BIJELO 2022.	CRNO 2021.	CRNO 2022.
VRHUNSKO VINO 0,75 L	32,00 kn	37,00 kn	25,00 kn	28,00 kn
KVALITETNO VINO 1 L	20,00 kn	23,00 kn	18,00 kn	22,00 kn

Izvor: autor

5. RASPRAVA

Iz rada se može zaključiti kako su vinari u Požeško-slavonskoj županiji konkurentni brojem hektara i proizvodnim kapacitetima u Republici Hrvatskoj bez obzira na malo teritorijalno područje. Nažalost, u zadnjih 5 godina bilo je velikih oscilacija s cijenama na tržištu vina i njihovim plasmanom zbog dugotrajnog zatvaranja prodajnih kanala HORECA-a, regulacijom sjedećih mjesta tijekom sezone zbog pandemije i još mnogo drugih aspekata.

Nakon intervencija Vlade i donošenjem odluka za spas vinara, kako u Požeško-slavonskoj županiji, tako i na razini Hrvatske, vinari u županiji uspjeli su prebroditi krizu na tržištu prodaje vina i dočekati 2022. godinu bez velikih gubitaka.

Nakon jednog šoka na tržištu prodaje, uslijedio je i drugi šok u vezi povećanja sirovina i repromaterijala zbog rata u Ukrajini. Kako bi nakon uspješne turističke sezone vinari iz požeškog kraja mogli normalno ući u novu berbu i sa svim povećanjima cijena materijala i usluga na tržištu, podigli su cijene vina od oko 10-20 % zavisno o kvaliteti i vrsti vina. Praćenjem tog povećanja vina, najveća vinarija u županiji omogućila je i ponudila vlastitim kooperantima 20 % veću cijenu grožđa i dodanih 10 lipa za svaki kilogram dogovorenog kooperacijskog ugovora.

6. ZAKLJUČAK

Zbog iznimno povoljnog teritorijalnog i zemljopisnog položaja, vinari u Požeško-slavonskoj županiji unatoč svim vremenskim i globalnim utjecajima na koje ne mogu utjecati, opstaju na tržištu i kvalitetom sirovine konkuriraju svim drugim proizvođačima u županiji i šire. Koliko god godina bila teška za proizvodnju i distribuciju vina, zbog velikih amplituda cijena sirovina za proizvodnju i dalje se iz godine u godinu povećavaju nasadi i proizvodna količina. Zbog izrazito velike zastupljenosti vinogradara na malom području i izgrađenih prijateljskih odnosa, iz anketnog upitnika može se zaključiti da stanovnici najviše odlaze u kupnju vina kod sami proizvođača jer im to garantira nižu cijenu vina i sigurni su u kvalitetu same sirovine.

Zbog trenutnog poremećaja na tržištu energenta i najavi velikih povećanja cijena, vinogradari su povećali cijene svojih vina zbog iznenadnog povećanja cijene repromaterijala i sirovina za proizvodnju. Praćenje velikih oscilacija na tržištu, najveći otkupljivač po broju kooperantskih ugovora i otkupu sirovine grožđa povećao je otkupne cijene za 20 % i tako dodatno osigurao da mala poljoprivredna gospodarstva ne zadesi zatvaranje ili prodaja vinograda zbog nerentabilnosti u poslovanju.

7. POPIS LITERATURE

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dostupno na: www.apprrr.hr , (pristupljeno: 02. 09. 2022.)
2. Gospodarski list, dostupno na: www.gospodarski.hr , (pristupljeno: 02. 09. 2022.)
3. Hrvatska narodna banka, dostupno na: www.hnb.hr , (pristupljeno: 05. 09. 2022.)
4. 4. Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://dzs.gov.hr/> (pristupljeno: 05. 09. 2022.)
5. Kutjevo, dostupno na: www.kutjevo.com , (pristupljeno: 10. 09. 2022.)
6. Vina obitelji Jakobović, dostupno na: <https://www.jakobovic-vina.hr/> , (pristupljeno: 10. 09. 2022.)
7. Požeško-slavonska županija, dostupno na <https://www.pszupanija.hr/> (pristupljeno: 10. 09. 2022.)
8. Kutjevački vinari , dostupno na <http://www.kutjevacki-vinari.hr/kutjevo/vinogorje> (10. 09. 2022.)
9. <https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/pozesko-slavonskim-poljoprivrednicima-20-milijuna-kuna> (pristupljeno: 12. 09. 2022.)
10. <https://poljoprivreda.gov.hr/> (pristupljeno: 12. 09. 2022.)
11. <https://www.apprrr.hr/mjere-restrukturiranje-i-konverzija-vinograda/> (pristupljeno: 12. 09. 2022.)
12. https://www.hnb.hr/web/guest/javnost-rada/rat-u-ukrajini/html/-/asset_publisher/1wOTLx5fWZDC/content/utjecaj-rata-u-ukrajini-na-inflaciju-potrosackih-cijena?articleid=4208988&p_p_state=maximized (pristupljeno 12. 09. 2022.)
13. <https://www.kutjevo.com/vinogradi> (pristupljeno 12. 09. 2022.)
14. https://www.krizevci.net/vinograd/htm/zakon_o_vinu.html 1995.(pristupljeno 12.09.2022)
15. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_32_641.html .(pristupljeno 12.09.2022)
16. <https://www.apprrr.hr/mjere-restrukturiranje-i-konverzija-vinograda/>.(pristupljeno 12.09.2022)
17. (<https://poljoprivreda.gov.hr/>) (pristupljeno 13.09.2022)
18. <https://www.apprrr.hr/> (pristupljeno 13.09.2022)

19. <https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/pozesko-slavonskim-poljoprivrednicima-20-milijuna-kuna>. (pristupljeno 13.09.2022)
20. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/01-01-07_01_2021.htm (pristupljeno 13.09.2022)

8. SAŽETAK

Vinogradarska proizvodnja u Požeško-slavonskoj županiji uz sadašnje površine i proizvodnju može daleko više konkurirati na vinskom tržištu Republike Hrvatske. Vrhunskim položajima i povoljnijim uvjetima za proizvodnju grožđa, vinari iz Požeško-slavonske županije imaju tendenciju postati najveći proizvođači vina u Republici Hrvatskoj. U odnosu na druge vinogradarske regije i njihovu proizvodnu cijenu grožđa, požeški vinari daleko su iznad njih po omjeru proizvodne cijene i cijene vina na tržištu. Veliki plasman vina tijekom turističke sezone dokazuje kontinuiran rast i kvalitetu sirovine koju nude domaćim i stranim gostima.

Prihvatljivost cijene vina za građane u Požeško-slavonskoj županiji aplicira se većoj prodajnoj količini izvan naše županije zbog veće kupovne moći građana. Požeško-slavonska županija spada među najmanju skupinu neto plaću u RH. Još jedan pokazatelj vrhunske kapljice iz Požeško-slavonske županije su brojne prestižne nagrade na vinskim natjecanjima kao što su Decanter u Engleskoj, Mundus Vini u Njemačkoj i brojne domaće nagrade u Hrvatskoj.

9. SUMMARY

Viticulture production in the Požeško-slavonska county with the current area and production can compete for much more in the wine market of the Republic of Croatia. With superior positions and more favorable conditions for the production of grapes, winemakers from the Požeško-slavonska county tend to become the largest wine producers in the Republic of Croatia. In comparison to other wine-growing regions and their production price of grapes, Požega winemakers are far above them in terms of the ratio of production price to the price of wine on the market. The large placement of wine during the tourist season proves the continuous growth and quality of the raw material offered to domestic and foreign guests.

Acceptability of the price of wine for citizens in Požeško-slavonska county belongs to the lowest net salary group in the Republic of Croatia. Another indicator of the top-quality drops from the Požeško-slavonska county is numerous prestigious awards at wine competitions such as Decanter in England, Mundus Vini in Germany, and numerous domestic awards in Croatia.

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Količina i cijena ljudske radne snage u odnosu na strojnu.....	13
Tablica 2. Iznos potpore u vezi sa sadržajem vol % alkohola u litri vina.....	14
Tablica 3. Prijavljena proizvodnja grožđa u Požeško-slavonskoj županiji.....	17
Tablica 4. Cijene vina za pandemijsko vrijeme	17
Tablica 5. Indeks cijena poljoprivrednih inputa.....	24
Tablica 6. Poskupljenje gnojiva uz istovremeno povećanje prodajne cijene.....	24
Tablica 7. Otkupne cijene grožđa u Kutjevu d.d.....	26
Tablica 8. Cijene vinskog asortimana	27
Tablica 9. Povećanje cijena vina Kutjevo d.d.	27
Tablica 10. Povećanje cijene vina vinarije Jakobović.....	28

11. POPIS SLIKA

Slika 1. Kombajn za branje grožđa	12
Slika 2. Čokot nakon tuče uzrokovane ledom	16
Slika 3. Cijena sirove nafte i sirovine bez energije	23

12. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Zastupljenost vinograda u Požeško-slavonskoj županiji	6
Grafikon 2. Površine zasadenih vinograda u Kutjevu d.d. 2022. g.	7
Grafikon 3. Kooperacijski ugovori Kutjeva d.d.	8
Grafikon 4. Razlika u proizvodnoj i prodajnoj cijeni grožđa i vina.....	10
Grafikon 5. Spol potrošača.....	19
Grafikon 6. Životna dob potrošača.....	20
Grafikon 7. Vrsta vina za konzumaciju.....	20
Grafikon 8. Prodajni kanali vina	21
Grafikon 9. Novčani izdatak za vino.....	21
Grafikon 10. Način konzumacije vina.....	22

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni diplomski studij, Agroekonomika

Diplomski rad

Flukutacija cijene vina u Požeško-slavonskoj županiji

Marko Krstanović

Sažetak: .

Požeško-slavonska županija jedna je od najvećih proizvođača vina u Hrvatskoj, s preko 1400Ha vinograda, svrstava se u sam vrh vinogradarske proizvodnje u Hrvatskoj. Zbog velikog broja vinara na malom zemljopisnom području i Kutjeva d.d. kao najveće vinarije u Republici Hrvatskoj po smještajnim kapacitetima s preko 12mil litara. Pandemija i rat u Ukrajini uvelike su naštetili proizvođačima vina i stvorili im dodatni trošak u proizvodnji i skladištenju vina. Odlično otvaranje turističke sezone, vinari iz Požeškog kraja uspjeli su se vratiti na brojke iz 2019 po prodaji vina, a neki su i nadmašili i sva očekivanja po broju prodanih litara u 2022 godini. Porastom cijena energenata i repromaterijala u 2022. godini, vinari su shodno tome morali povećati i cijene svojih vina koje su za vrijeme COVID-19 krize ostala ista kao i prije pandemije. S porastom cijene od 10-20 % ovisno o vrsti i kvaliteti vina, prema svim pokazateljima koje su vinarije prikazale, neće doći do smanjenja proizvodnje, a i prodaje vina. Najveća stavka će im biti praćenje stanja tržišta vina s cijenama i njihovo postupno prilagođavanje.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: Prof.dr.sc. Igor Kralik

Broj stranica: 39

Broj slika: 3

Broj tablica: 10

Broj literaturnih navoda: 20

Broj grafikona: 10

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: Cijene vina, Požeško-slavonska županija

Datum obrane: 17. travnja 2023.

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. Doc.dr.sc. Jelena Kristić, predsjednik
2. Prof.dr.sc. Igor Kralik, mentor
3. Doc.dr.sc. Ana Crnčan, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vladimira Preloga 1.

BASIC DOCUMENT CARD

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
University Graduate Studies, Agroeconomics**

Graduate thesis

Fluctuation of wine prices in Požeško-slavonska county

Marko Krstanović

Abstract:

The Požeško-slavonska county is known as one of the largest producers of wine in Croatia, with over 1,400 hectares of vineyards. It ranks among the top wine producers in Croatia due to the large number of winemakers in a small geographical area, and Kutjevo d.d. as the largest winery in the Republic of Croatia in terms of storage capacity with over 12 million liters. The current pandemic and the war in Ukraine have greatly harmed wine producers and created additional costs for them in the production and storage of wine. Excellent opening of the tourist season, winemakers from the Požega region managed to return to the figures from 2019 in terms of wine sales, and some even exceeded all expectations in terms of the number of liters sold in 2022. With the increase in the prices of energy and raw materials in 2022, winemakers had to increase the prices of their wines, which remained the same during the COVID-19 crisis as before the pandemic. With a price increase of 10-20%, depending on the quality of wine, according to all indicators presented by the wineries, there will be no reduction in production and sales of wines. Their biggest item will be monitoring the state of wine market with prices and their gradual adjustment.

The paper was prepared by: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Igor Kralik

Number of pages: 39

Number of pictures: 3

Number of tables: 10

Number of references: 20

Number of charts: 10

Original language: Croatian

Key words: wine prices, Požeško-slavonska county

Date of defense: 17th April 2023

Expert Committee for Defense:

1. PhD Jelena Kristić, assistant professor, president
2. PhD Igor Kralik, Full professor, mentor
3. PhD Ana Crnčan, assistant professor, member

The paper is stored in: Library, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, V. Preloga 1.